

Nr 135.

Ankom till riksdagens kansli den 24 maj 1929 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under femte huvudtiteln gjorda framställningar angående anslag till yrkesinspektionen och dess verksamhet jämte en i ämnet väckt motion.

(3:e avd.)

I den till riksdagen den 4 januari 1929 avlätna propositionen (nr 1) angående statsverkets tillstånd och behov för budgetåret 1929/1930 har Kungl. Maj:t under femte huvudtiteln föreslagit riksdagen att dels upptaga ordinarie förslagsanslaget till yrkesinspektionen med oförändrat belopp, 291,500 kronor, och dels till yrkesinspektionens verksamhet anvisa ett extra anslag av 74,800 kronor.

Utredningen i ämnet återfinnes å sid. 31 och 32 i statsrådsprotokollet över socialärenden den 4 januari 1929.

För innevarande budgetår är extra anslaget till yrkesinspektionens verksamhet upptaget med samma belopp som det nu äskade.

I samband med Kungl. Maj:ts förevarande förslag har utskottet till behandling förehått en inom andra kammaren av herr *C. O. Johansson* i Sollefteå m. fl. väckt motion, nr 215, vari hemställts, att befattningen såsom skogs- och flottledsinspektör inom yrkesinspektionen måtte uppföras å ordinarie stat och att densamma därvid måtte i lönehänseende likställas med yrkesinspektörsbefattning.

I fråga om de skäl, motionärerna anfört till stöd för sitt förslag, får utskottet hänvisa till motionen.

Över ifrågavarande motion har utskottet i vederbörlig ordning inhämtat socialstyrelsens yttrande. (Bilaga vid detta utlåtande.)

Utskottets
yttrande.

Visserligen har utskottet i likhet med motionärerna och socialstyrelsen funnit, att med hänsyn till skogs- och flottledsinspektörens jämförelsevis långa tjänstetid och befattningens fortsatta behövlighet skäl tala för, att befattningen ifråga överföres å ordinarie stat, men utskottet har ansett sig icke böra enbart på enskilda motionärers yrkande förorda vidtagande av en sådan åtgärd. Frågan synes utskottet böra i första hand prövas av Kungl. Maj:t.

Erinras må, att riksdagen i anledning av en vid innevarande riksdag inom andra kammaren väckt motion, nr 311, beslutat att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning på vad sätt lämpliga åtgärder må vidtagas för att öka effektiviteten av den inspektion, som äger rum enligt skogs- och flottledshärbärgeslagarna, samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kan föranleda. Resultatet av denna utredning kan måhända hava inflytande på frågan om skogs- och flottledsinspektörens placering i lönegrad och synes sålunda denna fråga böra upptagas till prövning i samband med sagda utredning.

På grund av vad sålunda anförts och då utskottet icke haft något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag i avseende å ordinarie anslaget till yrkesinspektionen samt extra anslaget till yrkesinspektionens verksamhet, får utskottet alltså hemställa,

I:o att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å herr Johanssons i Sollefteå m. fl. motion, II: 215,

a) i riksstaten upptaga ordinarie förslagsanslaget till yrkesinspektionen med oförändrat belopp, 291,500 kronor; samt

b) till yrkesinspektionens verksamhet för budgetåret 1929/1930 anvisa ett extra anslag av 74,800 kronor; ävensom

II) att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte snarast möjligt till prövning upptaga frågan om skogs- och flottledsinspektörsbefattningens överförande å ordinarie stat samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill denna prövning kan föranleda.

Stockholm den 24 maj 1929.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Närvarande: Se under utlåtande nr 133.

Bilaga.

Till Riksdagens statsutskott.

Genom remiss den 1 mars 1929 har Kungl. Maj:t anbefallt socialstyrelsen att till riksdagens statsutskott avgiva yttrande över en inom andra kammaren väckt motion, nr 215, om skogs- och flottledsinspektörsbefattningens uppförande å ordinarie stat. Till fullgörande härav får socialstyrelsen anföra följande.

Enligt socialstyrelsens i skrivelse den 14 mars 1918 framlagda förslag till ordnande av tillsynen å skogsarbetarnas m. fl. bostadsförhållanden skulle tillsynen uppdragas åt en specialinspektör inom yrkesinspektionen, vilken med biträde av två underinspektörer skulle hava att utöva ifrågavarande

tillsyn under överinseende och ledning av yrkesinspektionens chefsmyndighet. I motiveringen till detta förslag framhöll styrelsen, att den omständigheten, att det här gällde ett speciellt slag av tillsyn, rörande vilket yrkesinspektionens dåvarande befattningshavare varken genom sin tjänstgöring eller genom föregående verksamhet haft tillfälle inhämta närmare erfarenhet, uppenbarligen gjorde det önskvärt att åtminstone tillsvidare och intill dess sådan erfarenhet förvärvats kunna för ändamålet företrädesvis anlita personer, som därför ägde särskilda förutsättningar och däråt kunde mera odelat ägna sig. Det ville emellertid synas styrelsen, som om övervakandet av ifrågavarande lagstiftnings tillämpning, som under de närmaste åren efter lagarnas ikraftträdande kunde förutses bliva mycket arbetskrävande, framdeles icke skulle behöva bliva så omfattande. Ehuru man för tillsynen i början huvudsakligen måste lita till särskild personal, borde sålunda enligt styrelsens uppfattning hållas i sikte önskvärdheten av dess övertagande i huvudsak av yrkesinspektionens befattningshavare, eventuellt med den förstärkning av arbetskrafterna, som erfarenheten kunde visa bliva nödvändig för framtiden.

Till socialstyrelsens förslag anslöt sig föredragande departementschefen (prop. nr 353 till 1928 års riksdag och nr 53 till 1919 års riksdag), vilken därvid bl. a. uttalade, att tillsynen å efterlevnaden av ifrågavarande lagstiftning utan tvivel komme att bliva förenad med betydande svårigheter.

Andra lagutskottet vid 1919 års riksdag föreslog emellertid i stället (utlåtande nr 16), under uttalande av att den i propositionen upptagna anordningen av tillsynen ej torde bliva ändamålsenlig, att tillsynen skulle utövas av länsstyrelserna med biträde av befattningshavare vid yrkesinspektionen samt i det allmännas tjänst för skogsvård anställd personal. Detta förslag godkändes av riksdagen (skrivelse nr 72). Av den i propositionen föreslagna organisationen bibehölls endast specialinspektören.

Enligt Kungl. Maj:ts kungörelse den 19 december 1919 (nr 822) åligger det specialinspektören bland annat:

att biträda länsstyrelserna med ordnande såväl av upplysningsverksamhet till främjande av ovan angivna lagars syfte som av tillsynen å lagarnas efterlevnad,

att genom upplysningsverksamhet och särskilt genom överläggningar med vederbörande arbetsföretags ledningar verka för befintliga härbärgens förbättrande samt uppförande av nya sådana av ändamålsenlig och i hygieniskt avseende tillfredsställande beskaffenhet,

att lämna övriga inspektionstjänstemän anvisningar och råd i avseende å tillsynens utövande,

att hava den närmaste uppsikten över sistnämnda tjänstemäns inspektionsverksamhet,

att öva tillsyn å ovannämnda lagars efterlevnad vid skogsavverkningar och kolningar, som bedrivs genom skogsstatens försorg, samt

att jämväl i övrigt, i den mån förhållandena därtill giva anledning och övriga göromål det medgiva, verkställa inspektioner.

Beträffande kompetensfordringarna för ifrågavarande specialinspektörsbefattning föreskrives i kungörelsens 3 §, att till specialinspektör ej må föreslås annan sökande än den, som, förutom god allmänbildning, äger erforderliga specialkunskaper och praktisk erfarenhet i skogsavverknings-, kolnings- och flottningsförhållanden.

Vidare stadgas på samma ställe, att för specialinspektören skall i övrigt i tillämpliga delar gälla vad som finnes stadgat rörande manlig yrkesinspektör.

Den hittills vunna erfarenheten rörande tillsynen av här ifrågavarande bostadslagstiftning, som snart varit gällande i tio år, har bland annat visat, att antagandet att tillsynen skulle bli förenad med mycket arbete och betydande svårigheter icke saknade grund. Rörande närmare redogörelse för tillsynen och dess resultat får styrelsen hänvisa till sitt i avskrift bilagda yttrande den 7 mars 1929 till andra lagutskottet jämte därvid fogade promemoria i anledning av en motion i andra kammaren (nr 311) angående stärkande av skogs- och flottledshärbärgeslagarnas samt den i samband därmed utövade yrkesinspektionens effektivitet.

Erfarenheten har vidare visat, att specialinspektören i verkligheten varit den ledande och drivande inspektionskraften. Det praktiska genomförandet av lagbestämmelserna har redan från början i huvudsak åvilat honom under överinseende av styrelsen i egenskap av yrkesinspektionens chefsmyndighet. Det är också styrelsens bestämda uppfattning, att en fortsatt tillsynsverksamhet på ifrågavarande område icke med framgång kan bedrivas utan att i spetsen för densamma står en befattningshavare med den nuvarande specialinspektörens allmänna kvalifikationer. Med hänsyn härtill och då någon minskning i tillsynsbehovet hittills icke kunnat skönjas utan fastmera, såsom i styrelsens ovanberörda yttrande till andra lagutskottet anförts, en ökning av inspektionsverksamheten torde få anses påkallad, synes det styrelsen uppenbart, att den ifrågavarande specialinspektörsbefattningen alltjämt måste, åtminstone inom en nu beräknelig framtid, bibehållas.

Härtill kommer nu det förhållandet, att specialinspektören, som därefter benämnts skogs- och flottledsinspektör, fr. o. m. år 1925 av Kungl. Maj:t förordnats att jämväl utöva tillsyn å arbetarskyddslagens efterlevnad vid skogsavverknings-, kolnings-, flottnings- och flottledsbyggnadsarbeten. Denna åtgärd, som tillkommit på framställning av styrelsen, har erfarenheten visat vara i hög grad påkallad. Olycksfallsrisken vid skogsarbete är, såsom närmare påvisats i den vid styrelsens ovannämnda yttrande till andra lagutskottet fogade promemorian, mycket betydande, och möjligheterna att bedriva ett framgångsrikt skyddsarbete på detta område äro i hög grad beroende på att uppgiften omhänderhaves av en sakkunnig och i övrigt fullt lämplig arbetskraft. Åtgärden i fråga måste också, såsom i nyssberörda yttrande framhållits, anses naturlig icke blott med hänsyn till specialinspektörens utbildning utan även med hänsyn därtill att han under alla förhållanden har att besöka ifrågavarande arbetsplatser för tillsynen av arbetarnas bostadsförhållanden. Tillsynen å ifrågavarande slag av verksamhet åvilade tidigare

väsentligen yrkesinspektörerna, men tog inspektionsverksamheten inom industrien deras tid så starkt i anspråk, att det icke var dem möjligt att i någon nämnvärd utsträckning företaga resor för här ifrågavarande ändamål, detta så mycket mindre som dessa resor på grund av förevarande arbetsställens i regel avlägsna, svåråtkomliga och spridda belägenhet med nödvändighet bliva mycket tidsödande.

Genom nu berörda uppdrag har skogs- och flottledsinspektören, såsom namnet också avser att angiva, blivit skogsyrkenas särskilde yrkesinspektör, vilka yrken inom Norrland, Dalarne och Värmland — vårt egentliga skogsområde, dit specialinspektörens verksamhet väsentligen är förlagd — sysselsätta ett till omkring 150,000 beräknat antal arbetare. Omnämnas må härvid även att styrelsen i yttrande den 7 mars 1929 till andra kammarens fjärde tillfälliga utskott över en inom kammaren väckt motion, nr 192, angående förbättring av skogsarbetarnas provianterings- och matlagingsförhållanden förordat, att inspektören skulle åläggas att även verka för förbättring av berörda förhållanden. I detta samband må även framhållas betydelsen av att styrelsen icke blott i egenskap av yrkesinspektionens chefsmyndighet utan även för sin verksamhet i övrigt äger tillgång till en praktiskt sakkunnig befattningshavare vid behandling av frågor berörande skogs- och flottningsarbetarnas arbets- och levnadsförhållanden.

Då befattningen med hänsyn till vad ovan anförts måste anses behöflig jämväl framdeles, synes det ej mer än rätt och billigt, att densamma nu — nära tio år efter dess inrättande — överföres på ordinarie stat. Att en dylik åtgärd skulle skänka inspektören en mera oberoende och fastare ställning såväl inåt gentemot de lokala tillsynsorganen (jägmästare m. fl.) som utåt i förhållande till arbetsgivare och arbetare och därigenom även bliva till fördel för tillsynsverksamheten, torde icke särskilt behöva framhållas.

I fråga om skogs- och flottledsinspektörsbefattningens placering i lönehänseende ha motionärerna föreslagit, att den måtte likställas med yrkesinspektörsbefattning. För bedömande av denna fråga torde böra omnämnas de synpunkter och omständigheter, som gjort sig gällande vid bestämmande av den avlöning, som för närvarande utgår å befattningen i fråga.

Då den nuvarande specialinspektören tillträdde befattningen i slutet av år 1919, ägde han uppbära ett arvode av 5,600 kronor för år räknat. Därjämte utgick i tillfällig löneförbättring 1,000 kronor ävensom dyrtidstillägg enligt gällande allmänna grunder. Dessa löneförmåner motsvarade avlöningen till en extra tjänsteman av dåvarande andra normalgraden vid centralt ämbetsverk. Omnämnas må, att vid samma tidpunkt utgick lönen till yrkesinspektör med 6,200 kronor jämte 1,000 kronor i tillfällig löneförbättring och till ordinarie jägmästare i skogsstaten med högst 6,200 kronor och lägst 5,200 kronor, i båda fallen oberäknat ålders- samt dyrtidstillägg. Vid avgivande av förslag rörande specialinspektörens arvode hade styrelsen bland annat framhållit, att styrelsen med hänsyn därtill, att hela det för ifrågavarande tillsyn på 1920 års stat beviljade anslaget begränsats till 7,000 kronor, ej ansett ett större belopp än 5,600 kronor kunna ifrågakomma såsom arvode.

I samband med bestämmandet av arvudet för specialinspektören föreskrev Kungl. Maj:t tillika i brev den 17 oktober 1919, att beträffande ifrågavarande tjänsteman skulle i tillämpliga delar gälla de genom kungörelse den 18 oktober 1912 stadgade villkor och bestämmelser för åtnjutande av de från och med 1913 års början fastställda avlöningsförmåner för yrkesinspektörerna med däri genom Kungl. Maj:ts brev till socialstyrelsen den 30 juni 1916 gjorda ändring.

I skrivelse den 27 september 1922 angående anslagsäskanden för yrkesinspektionen i avseende å budgetåret 1923/1924 föreslog styrelsen ifrågavarande specialinspektör till placering i 16:e lönegraden inom avdelning B i den nya löneplan, som från och med nämnda budgetår skulle äga tillämpning i fråga om yrkesinspektionen. Till motivering av detta av socialfullmäktige biträdda förslag anförde styrelsen följande:

»Såsom av det förut anförda framgår, är den inom yrkesinspektionen särskilt förordnade specialinspektören det enda av de uti ifrågavarande verksamhet till förbättrande av skogs- och flottningsarbetarnas bostadsförhållanden deltagande organen, som helt kan ägna sina krafter däråt. För samtliga övriga gäller — och detta icke minst beträffande länsstyrelserna, formellt tillsynens i fråga egentliga huvudorgan — att detta deltagande är en uppgift vid sidan av andra, vilken kan utföras endast i den mån övriga, mera egentliga tjänstegöromål det medgiva. Om det med hänsyn härtill och till verksamhetens organisation i övrigt redan från början kunde förutses, att effektiviteten därav i första hand skulle komma att bliva beroende av den särskilt förordnade specialinspektörens personliga kvalifikationer och förmåga, så har erfarenheten under de gångna åren av verksamhetens bedrivande till fullo bekräftat detta. Visserligen står specialinspektören under inseende av yrkesinspektionens chefsmyndighet och har att i alla viktigare frågor samråda med denna, men det praktiska genomförandet av de med verksamheten förenade uppgifterna åvilas dock i främsta rummet honom. Med avseende härå äro också hans ställning och ansvar inom det honom tilldelade verksamhetsområdet närmast att jämföra med en yrkesinspektörs. Såsom ovan anförts, har Kungl. Maj:t även föreskrivit, att beträffande specialinspektören skall i tjänstehänseende i tillämpliga delar gälla vad som finnes stadgat rörande manlig yrkesinspektör.

Liksom beträffande yrkesinspektör måste även i fråga om förevarande specialinspektör uppställas krav på förhandenvaron av lämpliga personliga egenskaper. Enligt gällande författningar omfattar specialinspektörens verksamhetsområde hela landet, men praktiskt taget torde detsamma få anses begränsat till Norrland samt Dalarna och Värmland. Inom sistnämnda stora område har han följaktligen att träda i nära samarbete med statens jägmästare — i vissa fall även länsjägmästarna — vilka jämte underlydande personal utgöra tillsynens i fråga lokala biträdande organ. Enligt vad förut framhållits har han att meddela dessa organ anvisningar och råd i avseende å tillsynens utövande samt därjämte att öva den närmaste uppsikten över deras inspektionsverksamhet. Det torde vara uppenbart, att här berörda

samarbete liksom den nära förbindelse, i vilken specialinspektören för genomförande av sin uppgift måste träda med arbetsgivare och arbetare inom skogsbrukets område, göra det nödigt, att specialinspektören, förutom erforderliga specialkunskaper och grundlig kännedom om förhållandena inom hans arbetsområde, besitter sådana personliga egenskaper, som göra honom skickad, å ena sidan att uppträda med fasthet och självständighet men å andra sidan även att åstadkomma ett gott och förtroendefullt samarbete med alla vederbörande.

Såsom sådan specialinspektör, varom nu är fråga, är för närvarande inom yrkesinspektionen anställd en extra jägmästare. Även för framtiden torde det, särskilt med hänsyn till det ovan berörda, med verksamheten förenade intima samarbetet med statens jägmästare ävensom den allmänna auktoritet, som bör vara tillfinnandes hos ifrågavarande befattningshavare, få anses angeläget att vid uppgiften söka binda en skogligt högre bildad person med erforderlig praktisk erfarenhet.

Med hänsyn till de kvalifikationer i olika avseenden, som sålunda, enligt vad ovan utvecklats, måste återfinnas hos ifrågavarande tjänsteman, kan enligt styrelsens uppfattning en lägre ställning i avlöningshänseende, än den en placering i 16:e lönegraden inom avdelningen B i den nya löneplanen innebär, icke ifrågasättas för honom. Till jämförelse må nämnas, att i en mot berörda 16:e svarande lönegrad äro placerade ordinarie jägmästare vid domänverkets lokalförvaltning, i förhållande till vilka befattningshavare specialinspektören inom det gemensamma verksamhetsområdet intager en i viss mån överordnad ställning, i det han, såsom förut angivits, har att öva den närmaste uppsikten över den dem å berörda område åliggande inspektionsverksamheten. Erinras må även, att yrkesinspektörerna av 1902 års löne-regleringskommitté föreslagits till placering i 18:e lönegraden inom avdelning B i nya löneplanen.»

Sedan allmänna civilförvaltningens lönenämnd i utlåtande angående styrelsens anslagsäskanden i förenämnda skrivelse den 27 september 1922 föreslagit, att ifrågavarande specialinspektörsbefattning skulle hänföras till lönegraden B 15 enligt då gällande avlöningsreglemente, överlämnade dåvarande chefen för styrelsens arbetarskyddsbyrå en V. P. M. i ärendet till chefen för socialdepartementet, i vilken ytterligare underströks vikten av att åtminstone den av styrelsen föreslagna lönegraden B 16, motsvarande jägmästares inom domänverket, fastställdes för befattningen i fråga. Det torde vara denna promemoria (dagtecknad den 6 november 1922), som återopas i motionen. Kungl. Maj:t (1923 års statsverksproposition, femte huvudtiteln), följde emellertid lönenämndens förslag, vilket även godkändes av riksdagen. Vid löneplanens ändring hänfördes specialinspektörsbefattningen sedermera till lönegraden B 24, medan yrkesinspektörerna placerades i lönegraden B 28.

Såsom förut anförts har specialinspektören från och med år 1925 förordnats att jämväl utöva tillsyn å arbetarskyddslagens efterlevnad vid skogsavverknings-, kolnings-, flottnings- och flottledsbyggnadsarbeten. Härigenom har specialinspektören erhållit en ny betydelsefull arbetsuppgift, vilken, såsom

tidigare framhållits, ställer stora krav på denna befattnings innehavare i fråga om kompetens och personliga förutsättningar. Tillbörlig hänsyn här till bör givetvis tagas, då det gäller att ånyo pröva vilken ställning i avlöningshänseende, som skäligen bör tillkomma skogs- och flottledsinspektörsbefattningen. Med hänsyn till sin ovan återgivna motivering rörande befattningens löneplacering vid dess inordnande i det nya lönesystemet anser styrelsen för sin del, att befattningen vid dess överförande på ordinarie stat bör hänföras till lönegraden B 27. Styrelsen vill härvid erinra om att samtliga befattningshavare utom yrkesinspektionen, vilka anförtrotts specialinspektörsuppdrag, innehava nämnda löneställning — med undantag för sprängämnesinspektören, som är placerad i lönegraden B 28.

GUNNAR HUSS.

W. STENHOLM.
